

GÜNEY ÇİN DENİZİ'NDE ÇİN-ABD GÜÇ MÜCADELESİ

İlknur SAR¹
Özlem DEMİRKIRAN²

ÖZET

Küresel güç rekabetinin oldukça artmış olduğu bu dönemde, dünyada iki önemli aktör olan ABD ve Çin birçok konuda karşı karşıya gelmektedir. Son dönemlerde iki büyük gücü karşı karşıya getiren önemli bir konu da denizlerdeki güç mücadelesi olmuştur. Özellikle gücün Asya-Pasifik coğrafyasına kayması, ABD'yi de bölgeye yönelmeye sevk etmiştir. Asya'da yükselişe geçen ve istikrarlı bir büyüme kaydeden Çin ile süper güç konumunu kaybetmek istemeyen ABD'nin çıkarları bu coğrafyada çakışmaktadır. Sahip olduğu jeopolitik önem, yer altı kaynakları, biyolojik çeşitliliği ve deniz ticaretindeki önemli konumuyla Güney Çin Denizi, ABD ve Çin'i Batı Pasifik'te jeopolitik bir rekabete sürüklemiştir. Gerek bölge ülkeleri gerekse büyük güçler arasında mücadeleye sahne olan Güney Çin Denizi, giderek artan çatışmalarla daha da istikrarsız bir bölge haline gelmektedir. ABD, bireysel girişimleri yanında bölgede kurduğu ikili ve çok taraflı müttefikliklerle Çin'i çevrelemeye ve bölgedeki Çin egemenliğini kısıtlamaya çalışmaktadır. Çalışmada Güney Çin Denizi'ndeki Çin-ABD mücadelesi, iki ülkenin bölgede birbirlerine yönelik gerçekleştirdikleri hamlelerle ele alınmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Güney Çin Denizi, Çin, ABD, güç mücadelesi

THE SINO-US POWER STRUGGLE in the SOUTH CHINA SEA

ABSTRACT

In this period when the global power competition has increased considerably, the USA and China, two important actors in the world, are facing each other on many issues. An important issue that has brought the two great powers face to face in recent times has been the power struggle in the seas. Especially the shift of power to the Asia-Pacific geography has led the USA to turn to the region. The interests of China, which has started to rise in Asia and

¹ İlknur Sar, Yüksek Lisans Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, ilknur.sar42@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3639-8404.

² Özlem Demirkıran, Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, ozlemdemirkiran@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6558-3206, (Sorumlu Yazar).

recorded a steady growth, and the USA, which does not want to lose its superpower position, coincide in this geography. The South China Sea, with its geopolitical importance, underground resources, biodiversity and important position in maritime trade, has dragged the USA and China into a geopolitical rivalry in the Western Pacific. The South China Sea, which is the scene of struggle between the countries of the region and the great powers, is becoming an even more unstable region with increasing conflicts. In addition to its individual initiatives, the USA is trying to surround China and limit Chinese sovereignty in the region with its bilateral and multilateral alliances in the region. In the study, the China-US struggle in the South China Sea will be tried to be discussed with the moves of the two countries towards each other in the region.

Keywords: South China Sea, China, US, power struggle

1. GİRİŞ

Dünya ticaretinde önemli bir güzergah olan ve sahip olduğu doğal kaynaklarla bugün adını sıklıkla duyduğumuz Güney Çin Denizi (GÇD), uzun süredir bölgesel ve küresel güçlerin çatışmalarına sahne olmaktadır. Bölgede petrol ve doğal gaz rezervlerinin bulunduğu dair yapılan araştırmalar, GÇD'ye duyulan ilginin artmasına sebep olmaktadır. Bölge aynı zamanda biyoçeşitlilik bakımından da oldukça zengindir. Özellikle geçimini balıkçılıkla sağlayan kıyı ülkeleri için, GÇD üzerinde serbest dolaşım sağlamak öncelikli bir konu haline gelmiştir.

Gerek jeopolitik gerekse jeostratejik açıdan önemli bir konumda yer alan GÇD, bugün jeopolitik rekabetin en hissedilir şekilde yaşandığı bölgelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle deniz ikmal yollarının güvenliğinin oldukça önemli bir mesele olduğu günümüz koşullarında, GÇD üzerindeki sesler çoğalmış ve uzun zamandır süre gelen GÇD sorunu daha karmaşık bir hal almıştır.

GÇD üzerinde en fazla egemenlik iddiasında bulunan ülke olan Çin ile diğer kıyıdaş ülkeler olan Filipinler, Vietnam, Tayvan, Malezya, Brunei ve Endonezya bölgede çıkar çatışması yaşamaktadır. Çin'in 'ulusal mavi toprak' olarak adlandırdığı GÇD, Çin'in yumuşak karnı olarak görülmekte ve burada nihai bir söz sahibi olmak adeta bir güç göstergesi olarak yorumlanmaktadır. Deniz ticaret güzergahlarına ayrı bir önem veren Çin, GÇD üzerindeki egemenlik iddialarını zaman zaman saldırgan politikalarla sürdürmektedir. Sıcak çatışmaların da yaşandığı bölgede istikrarsızlık artarken, Çin'in eylemlerinden rahatsız olan büyük güçlerin de soruna dahil olmaları sorunun çözümünü zorlaştırmaktadır.

Korona virüs pandemisiyle birlikte artan ABD-Çin anlaşmazlığı, GÇD üzerinde daha hissedilir bir seviyeye ulaşmıştır. Çin'i kendisine birçok alanda rakip gören ABD, yönünü Hint-Pasifik'e çevirerek, Asya'da

yükselen bir güç olan Çin'i engellemek adına GÇD sorununa oldukça müdahil olmaya başlamıştır. Çin ile giriştiği hegemonya mücadelesinde yanına müttefik olarak ilerlemeye çalışan ABD, bölgede özellikle Güneydoğu Asya ülkeleri ile kurduğu yakınlıkla, Çin'i yalnızlaştırmaya çalışmaktadır. Aynı zamanda bölgede hayata geçirdiği birtakım ittifaklarla da Çin üzerinde baskı kurmayı amaçlayan ABD, Hindistan ve Japonya gibi yakın müttefikleriyle bölgede tatbikatlar gerçekleştirmektedir. ABD'nin bu hamlelerine yönelik Çin daha sert bir tutum takınmakta ve bölgede savaş gemileri, sahil güvenlik ekipleri ve silahlandırılmış balıkçı filolarıyla her daim varlığını hissettirmektedir. Çin'in bölgedeki yapay ada inşaları ve adacıklar üzerinde kurmuş olduğu askeri üsler uydu fotoğraflarıyla belgelenmiş ve doğrulanmıştır. GÇD üzerinde Çin ve ABD arasında tırmanan rekabetin sıcak bir çatışmayı tetikleyip tetiklemeyeceği ise merak edilen konular arasındadır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılarak, konuyla ilgili güncel konular seçilmeye çalışılmış ve ilgili kaynaklar taranmıştır. Gerek yabancı gerekse yerli kaynaklardan elde edilen veriler incelenerek, belirli bir sırada sunulmaya özen gösterilmiştir. Çalışma, iki ülkenin bölgede birbirine yönelik eylemlerini inceleyerek günümüzde yaşanan Çin-ABD güç mücadelesini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

2. GÜNEY ÇİN DENİZİ'NİN ÖNEMİ

Yarı kapalı bir deniz olan GÇD, kuzeyinde Çin ve Tayvan, güneyinde Endonezya, batısında Vietnam, doğusunda Malezya, Brunei ve Filipinler ile çevrili stratejik bir denizdir (Çelikkol ve Karabel, 2017: 25).

Amerikan dış politika uzmanları tarafından, GÇD'nde Çin'le bir veya birden fazla devlet arasında çıkabilecek çatışma 2020 yılında izlenmesi gereken en önemli çatışma olarak değerlendirilmiştir. GÇD'nde, bölgedeki üzerinde hak iddia edilen sular üzerindeki ihtilaflar, bölgedeki adalar ve bu sulara yapılan denizcilik faaliyetleri üzerindeki ihtilaflar olarak üç farklı türde anlaşmazlık yaşandığı söylenebilir (Hooper, 2020). Geçmişten günümüze uzanan GÇD sorununda, Spratly Adaları'nda Çin, Tayvan, Vietnam ve Filipinler, Scarborough Resifi'nde Çin, Filipinler ve Tayvan, Paracel Adaları'nda Çin, Vietnam ve Tayvan ve son olarak Pratas Adaları'nda Çin ile Tayvan hak iddialarında bulunmaktadır (Çelikkol ve Karabel, 2017: 25).

Bölge birçok devletin hak iddiaları kapsamında, karmaşık bir sorun haline gelmiştir. Üstelik ülkelerin iddia ettiği alanların ve münhasır ekonomik bölgelerin (MEB) iç içe geçmesi, bölge ülkeleri arasındaki ilişkilere olumsuz bir şekilde yansımaktadır.

Çin'in GÇD'deki hegemonya girişimleri, bölgeyi jeopolitik güç mücadelesinin yaşandığı bir alana çevirirken, Çin'in takındığı bu tutum ABD gibi dış güçlerin de soruna dahil olmasına sebep olmuş ve bölge devletlerinin de teşvikiyle sorun uluslararasılaştırılmaya çalışılmıştır (Hamzaoğlu, 2020, s. 1358). 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) MEB, karasuları, bitişik bölge, kıta sahanlığı gibi daha pek çok konuda düzenleme getirerek, deniz alanlarının belirlenmesi ve sınırlandırılmasında atılmış en kapsamlı adım olmuştur (Pekcan, 2017, s. 57). Ancak BMDHS kapsamında belirlenen kurallar, bölgedeki bazı devletler tarafından dikkate alınmış olsa da, Çin bu sözleşmenin getirilerine uymayı reddetmiştir. Bölgede sorunların çözümüne yönelik ASEAN'ın da birtakım girişimleri olmuş fakat sorun kesin bir çözüme kavuşturulamamıştır.

Her an bir çatışma yaratma riski taşımasının yanında GÇD stratejik açıdan önemli bir su yoludur. Hint Okyanusu ve Pasifik'i birbirine bağlayan GÇD'den her yıl yaklaşık 3,4 trilyon dolar değerinde ticaretin geçtiği, bu ticaretin 2016 yılında küresel deniz taşımacılığının üçte birini oluşturduğu tahmin edilmektedir (Cordesman vd., 2019, s. 337). GÇD, Japonya'nın deniz ticaretinde % 42, ABD'nin deniz ticaretinde % 14 gibi bir oran ifade etmektedir. Tüm mal ticaretinin Japonya yaklaşık % 20'sini, Hindistan yaklaşık % 31'ini ve ABD yaklaşık % 6'sını GÇD'nden gerçekleştirmektedir (China Power). Küresel petrol ticaretinin % 30'undan fazlası (EIA, 2018) ve sıvılaştırılmış doğalgazın da yaklaşık % 40'ının (EIA, 2017) yine bu güzergahtan geçtiği hesaplanmaktadır. Üstelik, küresel anlamda en çok enerji tüketen ülkelerden olan Güney Kore, Japonya ve Tayvan petrol ithalatının % 80'inden fazlasını bölgeden geçirmektedir. (Rahman ve Tsamenyi, 2010: 317). 2016'da en fazla sıvılaştırılmış doğalgaz ithal eden ülke olan Japonya bu ithalatının yarısından fazlasını, dünya sıralamasında onu takip eden Güney Kore ise ithalatının üçte ikisini GÇD'den gerçekleştirmiştir. (Cordesman, 2018: 185). Vietnam ve Endonezya'yla gerçekleşen ticaretin de %80'den fazlasının yine Güney Çin Denizi'nden geçtiği hesaplanmaktadır (Watson vd., 2018). Dolayısıyla bölgeyi kontrol eden güç, küresel deniz ticareti ve enerji nakil güzergahının kontrolünde avantajlı bir konuma sahip olacaktır.

GÇD barındırdığı rezervleriyle de önem arz etmektedir. GÇD'nde Amerikan Enerji Bilgi İdaresi'ne (EIA) göre, 190 trilyon m³ doğalgaz ve 11 milyar varil petrol rezervi (CSIS Asia Maritime Transparency Initiative (AMTI)), Amerikan Jeoloji Araştırma Kurumu'na (USGS) göre, 70-290 trilyon m³ gaz ve 5-22 milyar varil petrol rezervi ile Çin'in petrol şirketi CNOOC'a göre ise 500 trilyon m³ gaz ve 125 milyar varil petrol rezervi

bulunmaktadır (Daiss, 2019). Hatta bazı Çinli uzmanlar GÇD'yi "ikinci Basra Körfezi" olarak adlandırmaktadırlar (Kaplan, 2015). Ayrıca GÇD, balıkçılık açısından da önemli bir bölgedir. Dünyadaki balıkçı teknelerinin yarısından fazlasının GÇD'de faaliyet gösterdiği tahmin edilmektedir (Poling, 2019).

Çin özelinde GÇD'ne bakıldığında, 2016 yılı rakamlarına göre Çin, deniz ticaretinin %64'ünden fazlasını, tüm mal ticaretinin yaklaşık % 40'ını GÇD'den gerçekleştirmektedir (China Power) ABD'den sonra en fazla petrol tüketen ülke (Statista, 2021) olarak, kullandığı petrolün % 50'sinden fazlasını ithal etmekte ve bunun % 80-90'ını GÇD'den geçirmektedir (Rahman ve Tsamenyi, 2010: 317). Dolayısıyla GÇD, Çin'in hem enerji hem de genel olarak ekonomik güvenliği için son derece önemlidir. Ayrıca, daha önce de belirtildiği gibi Çin GÇD'nde önemli petrol ve gaz rezervleri olduğunu savunmaktadır. Çin'in en büyük açık deniz petrol ve gaz arama şirketi CNOOC, Çin'in 'ulusal mavi toprak' olarak tanımladığı (Chubb, 2017) Güney Çin Denizi'nde petrol ve gaz arama çalışmaları yürütmektedir (CGTN, 2022). Her ne kadar GÇD'nde diğer devletlerin de egemenlik iddiaları bulunsa da, bölgedeki kaynaklar Çin'de enerji anlamında dışa bağımlılığını azaltma beklentisi yaratmaktadır. GÇD'nin Çin'in Kuşak Yol Projesinin Deniz İpek Yolu güzergahı üzerinde olduğunu da vurgulamak gereklidir. Bu bilgilerin ışığında, küresel ekonomide sahip olduğu yeri korumak ve genişletmek için Çin'in GÇD'ni kontrol etme çabası içinde olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Güney Çin Denizi'ni jeostratejist Nicholas Spykman "Asyatik Akdeniz" olarak tanımlamıştı (Sempa, 2015) ve Robert Kaplan ise Çin'in Karayipleri olarak görmüştür (Kaplan, 2014). Roma ve ABD'nin Akdeniz ve Karayipler'i kontrol etme çabasına benzer şekilde Çin de GÇD'nde hakimiyet kurmaya çalışmaktadır (Kotani, 2011). Çin'in, GSYİH bakımından ABD'den sonra dünyanın ikinci büyük ekonomisi, 2008'den itibaren ABD'den sonra en fazla askeri harcama yapan (SIPRI, 2009), 2013'te ABD'yi geçerek en fazla ticaret yapan (Monaghan, 2014), 2002'de yine ABD'yi geçerek en fazla yabancı yatırım çeken devlet (Cheng, 2005: 46) olduğu ilan edilmiştir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Kısacası Çin, ekonomik, siyasi, askeri ve pek çok alanda ABD'yle rekabet etmektedir. Çin'in GÇD'ni kontrol etmesi kendi bölgesel etkinliğini artırmanın yanında, ABD'nin bölgedeki dolayısıyla da küresel etkinliğini engelleme ya da sınırlama açısından da Çin'e avantaj sağlayacaktır.

Graham Allison "Tukidides Tuzağı" olarak adlandırdığı yaklaşımda hegemonun onun yerini alma tehlikesi olan yükselen gücün

eylemlerine kayıtsız kalamayacağını savunmaktadır (Allison, 2020). Yükselen güçlerin de kendilerini statüko tarafından kısıtlanmış hissettiği ve doğal olarak uluslararası sistemin sınırlarını esnetmeye çalıştığı, hakim gücün, varoluşsal bir tehdit haline gelmeden önce onları söndürmeye çalışacağından korktuğu ileri sürülmektedir (Valencia, 2016: 60). Allison, ABD ile Çin arasındaki rekabetin dünya savaşına neden olma ihtimalinden bahsetmektedir ve GÇD de bu ihtimali güçlendiren bölgelerden biridir.

GÇD'ne ABD açısından yaklaşırsak, Buszynski'ye göre ABD için GÇD, Pasifik Savaşı'ndan sonra ABD'nin kurmuş olduğu liberal kurallar düzenine meydan okuduğu için önemlidir. Bu düzen, etkileyici ekonomik büyüme ve savaş/çatışma tehdidi olmaksızın bölgesel refah için zemin hazırlayan bir Amerikan varlığına dayanır. Bu düzende, sorunlar müzakere yoluyla çözülmüş ve bölge ülkelerinin hepsinin fayda sağladığı ticaret ve bölgesel ekonomik ilişkilerin gelişmesine imkan sağlanmıştır. Çin'in bölge üzerindeki 'tartışılmaz egemenlik' iddiası ve bu iddiasını askeri güçle desteklemesi ABD'de kendisinin teşvik ettiği bölgesel düzenin bozulması endişesini yaratmaktadır (Buszynski, 2017). Bu durumun gerçekleşmesi hem ABD açısından ciddi bir stratejik gerileme anlamına gelir, aynı zamanda Çin'i statükoyu Tayvan'da, Doğu Çin Denizi'nde ya da Hint Okyanusu'nda revize etme girişiminde bulunmaya teşvik edebilir (Brands ve Cooper, 2018: 16). Bu bağlamda Çin'in GÇD'deki egemenlik iddiaları ve eylemleri, ABD'nin yakın takibindedir. Çin'in Spratly Adaları'ndaki yedi resif ve adayı yapay adalara dönüştürerek buralarda askeri bir tesis inşa etmesi, bölgede bir egemenlik iddiası olmamasına rağmen ABD'yi oldukça rahatsız etmektedir. Zira, Batı Pasifik'teki güç dengesinin Çin lehine değişmesini istememektedir (Hooper, 2020).

Buszynski, Çin'in GÇD'ni kontrol etmesi durumunda yukarıda bahsedildiği gibi yoğun bir ticaretin gerçekleştiği bölgede, bu akışı baltalaması riskini de değerlendirmektedir. 2010 yılında Japonya ile bir toprak anlaşmazlığı sırasında Çinlilerin, Japonya'nın elektronik endüstrisi için gerekli olan nadir toprak elementlerinin ülkeye tedarikini yasakladığını hatırlatarak Çin'in GÇD'ni kontrol etmesi durumunda benzer şekilde özellikle ABD'nin müttefikleri olan Japonya ve Güney Kore'nin ticaretine müdahale etme imkanı elde edeceğini ifade etmektedir (Buszynski, 2017). Ayrıca GÇD, yıllık tahmini 1 milyar dolarlık ABD ticareti için de ana geçiş noktalarından biri olduğu da gözden kaçırılmamalıdır (Alenezi, 2020).

GÇD sadece ticaret için hayati öneme sahip değildir. Ayrıca bölge donanmaları için Batı Pasifik'i Hint Okyanusu'na bağlayan en önemli ve en kısa rotaları oluşturmaktadır. Özellikle Pearl Harbor, Guam ve

Japonya'da deniz üsleri bulunan ABD Pasifik Komutanlığı, Pasifik ve Hint Okyanusları boyunca sorumluluklara sahiptir. Örneğin, 2001'in sonlarında ve 2002'de Afganistan'da El Kaide ve Taliban'a karşı Sonsuz Özgürlük Operasyonu'nda, ABD donanma varlıklarını ve malzemelerini bu üslerden Malakka Boğazı üzerinden Hint Okyanusu'na geçirmişti. Diğer bölgesel donanmalar da Güney Çin Denizi'ni hem hareket alanı hem de geçiş yolu olarak kullanmaktadır (Rahman ve Tsamenyi, 2010: 318). Dahası, Çin'in GÇD'deki adalar üzerindeki üsleri ve buralara konuşlandığı askeri güç de ABD'nin müttefikleri ve ortaklarını tehdit etmektedir (Brands ve Cooper, 2018: 16).

ABD'nin, Çin'in GÇD'deki güç dengesini kendi lehine çevirmesinin ve bölgedeki adaları askerileştirmesinin önüne geçemese dahi bölgenin deniz ticaretine açık kalması için elinden geleni yapacağı kuşkusuzdur (Hooper, 2020).

3. ABD ve ÇİN'İN GÜNEY ÇİN DENİZİ'NDEKİ EYLEMLERİ

3.1. Çin'in Güney Çin Denizi'ne İlişkin Girişimleri

GÇD, Çin'in hem geçmişte hem de bugün dış politikasında öncelik verdiği konulardan biri olmuştur. Çin, bölgedeki egemenlik iddialarını ise tarihi bulguları öne sürerek kabul ettirme gayreti içerisine girmiştir. Çin, adalarda gerçekleştirilen kazı çalışmalarında Song ve Tang Hanedanları dönemine ait olduğu tespit edilen bakır para ve vazoların bulunmasıyla birlikte, bölgedeki tarihi iddialarını daha da pekiştirmeye çalışmıştır (Yıldırım, 2020, s. 201). Buna karşılık Çin'in bu iddiaları ve bölgede gerçekleştirdiği eylemler, diğer bölge ülkeleri ile arasında birtakım çatışmalar yaşanmasına sebep olmuştur. Ancak bölgenin gerek kaotik yapısı gerekse bölge ülkelerinin Çin'e karşı tutumları, Çin'in hak iddialarını engelleyememiştir. Çin için oldukça hassas bir nitelik taşıyan GÇD'de Çin'in iddia ettiği hakları elde etmesi, Çin yükselişinin önemli bir tamamlayıcısı olacağı düşünülmektedir. Zira bu yönde adımlar atan Çin, özellikle Şi Jinping iktidarıyla birlikte iddialı bir dış politika sergilemeye başlamış ve bu tutum GÇD'ye yönelik politikalarına da yansımıştır. Bölgenin tamamına yakınında egemenlik talebinde bulunan Çin, bu iddialarını yayımladığı haritalarla pekiştirmeye çalışmıştır. Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan önce Çin anakarasında başta olan milliyetçi Kuamintang Partisi de bölgeye yönelik iddialarının haritadaki gösterimini yayınlamıştır. Daha sonra, Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP), Kuamintang Partisi ile olan mücadelesinde galip gelmesi ve 1949 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından, Çin anakarasında ÇKP iktidarı

başlamış ve GÇD'ye yönelik yayınlanan haritada bir değişikliğe gidilmiştir. 1947 yılında Kuamintang Partisi bölgenin neredeyse tamamını içeren ve on bir kesik çizgi hattı bulunan haritayı kullanırken, ÇKP 1953 yılında Tonkin Körfezi'ni içinde bulunduran kısmı çıkarmış ve dokuz çizgiye indirmiştir (Council on Foreign Relations (CFR))

Çin'in arkeolojik buluntular, coğrafi keşifler ve tarihi haritalara dayandığı 'U' şekline benzer bu alandaki iddialarını (Karabel, 2021) içeren bu harita, muğlak bir gösterim olması ve bölgenin neredeyse tamamına yakını kapsıyor olması nedeniyle diğer hak iddiasında bulunan ülkelerce kabul edilebilir bulunmamıştır. Zira Çin'in iddia ettiği alanlar BMDHS uyarınca kabul gören yasal sınırı fazlasıyla aştığı gibi aynı zamanda Vietnam, Malezya, Filipinler ve Brunei'nin MEB'lerini de içine almaktadır (Yorulmaz, 2021: 686). Bu doğrultuda Çin'in kesik çizgi haritası ve geleneksel iddialarının, Çin'i yavaşlatması sonucunda BMDHS'ne daha uygun bir üslupla ele alınan Four Sha Doktrini ile kendisine yönelik tepkilerin azalması beklenmiştir (Doğan ve Gürkaynak, 2019: 939). 'Dört Kum' anlamına gelen Four Sha, Çin'e göre uluslararası hukuka daha uygun bir gösterime sahip olmakla birlikte Dongsha, Xisha, Nansha ve Zhongsha (sırasıyla Pratas, Paracel, Spratly ve Macclesfield Bank) olmak üzere dört ada grubunu kapsamaktadır. Çin, bu dört ada grubunda egemenlik iddiasında bulunmaktadır. BMDHS'ye göre suni adaların yalnızca 500 metreden fazla olmayacak şekilde güvenlik bölgeleri olacaktır (m. 60/5). Ayrıca, "*insanların oturmasına elverişli olmayan veya kendilerine özgü ekonomik bir yaşamı bulunmayan kayalıkların münhasır ekonomik bölgeleri veya kıta sahanlıkları olmayacaktır.*" (m.121/3) Ancak Çin, bu adaların insanların oturmasına elverişli ve ekonomik getirisi olan adalar olduğunu dolayısıyla kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgeleri olduğunu iddia etmektedir. Bu iddiasını BMDHS ekseninde desteklemek için 1992'de Karasuları ve Bitişik Bölge Yasası ile 1998'de MEB ve Kıta Sahaneliği Yasası'nı yayımlamıştır (Ma, 2019: 4).

Kasım 2012'de Çin Komünist Partisi Genel Sekreterliği'ne gelen Xi Jinping 'Çin Rüyası'ndan bahsetmeye başlamıştır. Çin, GÇD'nin oldukça büyük bir kısmını kendi ülkesinin ayrılmaz bir parçası olarak nitelemektedir. Bu alanı kontrol etmek Şi Jinping'in 'Çin Rüyası'nın temel bileşenlerindenidir (Mastro, 2020). Eylül 2013'te Çin'in Spratly Adalarında ilk arazi ıslah çalışması gözlemlenmiştir (Ayhan, 2020: 90). Çin 2014'ten itibaren Spratly Adaları'nda tahmini 3000 hektarlık yedi resif merkezini işgal etmiş, Vietnam, Malezya, Filipinler ve Tayvan'ın da hak iddiaları bulunan bu bölgede üç havaalanı inşa etmiş ve Paracel

Adaları'ndaki Woody Adası'na da hava savunma sistemleri yerleştirmiştir (Temiz, 2022: 15).

Şi döneminin iddialı Kuşak ve Yol Girişimi'nin geliştirilmesi ve uygulamaya geçilmesinde de Güney Çin Denizi'ndeki sorunlar belli oranda etkili olmuştur. Çin'in komşularıyla yaşadığı sorunlar onu çevrelemek isteyen bir karşı cephenin oluşmasına imkan yaratmakta ve GÇD'ndeki anlaşmazlıklar nedeniyle yaşanabilecek bir çatışmanın Çin'in deniz ticaret yollarına ulaşımını engellemesi ihtimaline karşı Kuşak ve Yol Girişimi, Avrupa, Ortadoğu ve Afrika'ya alternatif bir yol önermektedir (Okur, 2017: 49-50). Çin'in Kuşak ve Yol Girişimini GÇD sorununda gerilimi azaltmak için de kullandığı düşünülmektedir. Napang vd., Kuşak ve Yol Girişimi'nin ona dahil olan ülkeleri iki tarafın da kazançlı çıktığı bir işbirliğine getireceğini ve bu sayede gelecekte Çin'in ilgili devletleri sorunun çözümü için bağlayıcı bir yasal düzenlemeyi görüşmek üzere biraraya getirebileceğini savunmaktadır (Napang vd., 2019; 67). GÇD sorununa yönelik karşısına çıkabilecek sorunlarda başvuracağı Kuşak ve Yol Girişimi'ni, gerek Kovid-19 salgınının duraklatıcı etkisi gerekse projeye katılan ülkelerle yaşadığı birtakım problemlere rağmen devam ettirmiş ve bu projeyi önemli bir dış politika aracı olarak kullanmaktadır (Yılmaz, 2020: 110). Kuşak ve Yol Girişimine büyük bir önem veren Çin, bu girişimi kapsamında gerçekleştirmeyi amaçladığı projeler için, GÇD'deki durumu kendi lehine çevirmeye ve buradaki istikrarı sağlamaya çalışmaktadır (Genç, 2019: 18). Buradan anlaşılmaktadır ki Çin, GÇD'de karşılaşacağı sorunlara yönelik Bir Kuşak Bir Yol Projesini bir araç olarak kullandığı gibi, bu projenin sorunsuz işlemesi için de GÇD'de üstünlüğü elinde bulundurmak istemektedir.

Çin, koronavirüs salgınının ilk çıktığı ülke olmasına rağmen, salgını kontrol altına almayı başarmış ve GÇD'deki varlığını güçlendirmek adına eylemlerine kaldığı yerden devam etmiştir. 2020 yılında Çin, Sansha şehrinde; Nansha (Spratly) Bölgesi ve Xisha (Paracel) Bölgesi olmak üzere iki yeni idari bölge kurduğunu duyurmuştur (Williams, 2020). Sansha şehrinde kurulan bu iki bölgenin yanında iki yeni bölge yönetimi de kurulmuştur. Bunlar merkezi Fiery Cross Reef'te bulunan ve Spratly Adalarını yönetecek olan Nansha Bölgesi Halk Hükümeti ile merkezi Woody Adası'nda bulunan ve hem Macclesfield Bank hem de Paracel Adalarını yönetecek olan Xisha Bölgesi Halk Hükümeti'dir Çin 2012 yılında kurmuş olduğu Sansha şehrine eklediği yeni idari bölgelerle GÇD'deki idari kapasitesini artırmaya çalışırken, Sansha şehri ve idari birimleri de Pekin'in toprak çıkarlarına katkı sağlamakla yükümlü görülmektedir (Haver, 2020). Bunlara ek olarak Çin, hava takip sistemi,

helikopter iniş güvertesi, tazyikli su ve tıbbi kurtarma yetenekleri ile donattığı Haixun 09 sivil devriye botunu, GÇD'yi denetleyen Guangdong eyaleti Deniz Güvenliği İdaresi'nde görevlendirmiştir (Lew, 2021).

Pekin yönetimi bölgede yalnızca sahil güvenlik ve savaş gemileri ile değil oluşturduğu farklı silahlı birliklerle de denetimi sağlamaktadır. Bu doğrultuda oluşturduğu ve Çin'in GÇD'deki çıkarlarını gerçekleştirmek amacıyla kullandığı silahlı balıkçı filosu olan Halkın Silahlı Kuvvetleri Deniz Milisleri (Peoples Armed Forces Maritime Militia-PAFMM), başta ABD olmak üzere bölge ülkelerinin de tepkisini çekmiş buna rağmen bölgedeki varlığını sürdürmüştür. 2021 yılında Whitsun Resifi'nde, Çin'in 220 PAFMM gemisi bulunmaktaydı. Francis ve Lary, Çin'in bölgedeki bu silahlı balıkçı filosuna karşı ABD ve diğer bölge ülkelerinin savaş gemisi göndermesinin yanlış bir strateji olacağını savunmaktadır. Böyle bir durumun, Çin'in donanmasıyla, daha büyük bir güçle karşılık vermesiyle çatışmayı tırmandırabileceğini işaret etmektedir. Ayrıca böyle bir saldırının uluslararası camiada silahsız balıkçı filosuna gerçekleştirilmiş bir saldırı şeklinde görülüp medyada ABD ve bölge ülkelerini haksız duruma düşürebileceğini eklemektedir (Francis ve Lary, 2021). Yine de Çin'in bölgede özellikle ABD ile olası bir savaştan kaçındığı gözlemlenmektedir. Ayrıca GÇD'deki ABD-Çin rekabetinde sert güce başvurmada acele etmek istemeyen Pekin yönetimi, 2035'e kadar Çin ordusunun modernizasyonunu tamamlamayı amaçlamaktadır (Yıldırım, 2020; 206).

3.2. ABD'nin Bölgeye Yönelişi ve ABD ile Çin'in GÇD'nde Karşılıklı Hamleleri

Amerikan dış politikasında hep yeri olmakla birlikte 2009'da Obama yönetiminin "Asya'ya yönelim" (Pivot to Asia) stratejisi ile ABD'nin jeopolitik çıkarları doğrultusunda Asya Pasifik bölgesi önemli bir konuma yerleşmiştir. Çin'in yükselişini kontrol altına almak için geliştirilmiş olan bu stratejinin üç unsuru vardı: ABD'nin Japonya, Güney Kore, Avustralya, Filipinler, Tayland ve diğer bölge ülkeleriyle ittifaklarını sürdürmek ve güçlendirmek; bölgedeki genel Amerikan askeri varlığını artırmak; ve ABD'nin ekonomik angajmanını Çin'i marjinalleştirecek ve bazı yönlerden dışlayacak şekilde daha fazla entegre etmek (Glaser ve Thrall, 2017). Obama döneminin dışişleri bakanı Hillary Clinton, 11 Ekim 2011'de Foreign Policy'de yayınladığı "Amerika'nın Pasifik Yüzyılı" isimli makalede Asya-Pasifik'in küresel siyasetin kilit bir itici gücü haline geldiğini ve ABD'nin önceliğinin de bu bölgeye kaydığını belirtmiştir. Bu çerçevede ABD'nin bölgede izleyeceği politikanın adımlarını ikili güvenlik ittifaklarını güçlendirmek, Çin de dahil olmak üzere gelişmekte

olan güçlerle ilişkilerini derinleştirmek, bölgesel çok taraflı kurumlarla ilişki kurmak, ticareti ve yatırımı genişletmek, geniş tabanlı bir askeri varlık oluşturmak ile demokrasi ve insan haklarını geliştirmek şeklinde ifade etmiştir (Clinton, 2011). Başkan Obama, 17 Kasım 2011'de Avustralya parlamentosunda yaptığı konuşmada Asya'ya yönelik yeniden dengeleme stratejisini ilan etti. Obama, stratejiyi ABD'nin dikkatinin Orta Doğu'dan Asya-Pasifik'e kaydırılması olarak tanımladı. Yeniden dengeleme stratejisi, ekonomik, diplomatik ve askeri/güvenlik olmak üzere üç ana unsurdan oluşuyordu (Alenezi, 2020).

5 Ekim 2015 tarihinde 12 ülke³ tarafından imzalanan Trans Pasifik Ortaklığı (Trans Pacific Partnership/ TPP) yeniden dengelemenin ekonomik unsuru çerçevesinde değerlendirilebilir. TPP, küresel ekonominin % 40'ını kapsayan dünyanın en geniş serbest ticaret anlaşması olarak ortaya çıkmıştı. Obama için anlaşma 'dünya ekonomisi için bu yüzyılın kurallarını yazanın Çin gibi ülkeler değil ABD'nin olduğunu' garanti altına almanın bir aracıydı (McBride vd., 2021). ABD, bu anlaşmayı hem bölgedeki hem de bölgenin ötesindeki siyasi, ekonomik ve güvenlik alanlarında kendisine fayda sağlayacak stratejik bir anlaşma olarak görmüştür. Ayrıca bu anlaşmayla bölgesel ittifak ve ortaklıklarını güçlendirmeyi planlamıştır (Williams vd., 2016: 1). Obama'nın ardından yönetime gelen Donald Trump, Çin'e yönelik sert tutumuyla dikkat çekerken, GÇD sorunundaki yaklaşımı da sert olmuş ve aynı zamanda Trans Pasifik Antlaşması'ndan çekilmiştir (Keyvan, 2017: 261). ABD'nin bu çekilişi ise Çin'in bölgede daha avantajlı bir konuma yükselmesine katkı sağlamıştır. 2022'de Başkan Biden bu kez 13 ülkeyle⁴ Hint-Pasifik⁵ Ekonomik Çerçevesi'ni (IPEF) başlattıklarını duyurmuştur. "Yeni partnerlik" olarak tanımlanan girişimin, "yüksek standartlarda ticaret, ekonomilerin dijitalleşmesi, tedarik zincirlerinin geliştirilmesi ve altyapı yatırımlarının kolaylaştırılmasını" kapsadığı ifade edilmiştir (Mercan, 2022).

ABD'nin Asya-Pasifik'teki askeri gücünü geniş çaplı bir şekilde yeniden konuşlandırması ve yeni güvenlik ittifakları kurmasını içeren üçüncü unsur, bu stratejinin büyük oranda Çin'in Asya'daki yükselişini

---

³ Singapur, Brunei, Yeni Zelanda, Şili, ABD, Avustralya, Peru, Vietnam, Malezya, Meksika, Kanada, Japonya

⁴ ABD, Japonya, Hindistan, Güney Kore, Avustralya, Endonezya, Tayland, Singapur, Malezya, Filipinler, Vietnam, Yeni Zelanda ve Brunei.

⁵ 2017'de Başkan Trump'ın yönetime gelmesinden sonra ABD, Asya-Pasifik yerine Çin'i dışlayan Hindistan'ı öne çıkaran Hint-Pasifik kavramını daha yoğun kullanmaya başladı.

sınırlamak için ortaya atıldığını göstermektedir. Alenezi'ye göre, yeniden dengeleme, Çin'e yönelik bir çevreleme stratejisidir (Alenezi, 2020).

Yeniden dengelemenin askeri unsurunun çekirdeği donanmadır. Deniz Operasyonları Şefi Amiral Jonathan Greenert, ABD Donanmasının Asya'ya yönelik üç ana görevini şu şekilde ifade etmiştir: Asya ve Batı Pasifik'e daha fazla askeri varlık konuşlandırmak, yeni askeri yetenekler kazanmak ve bölgedeki ABD müttefikleriyle ortaklık ve işbirliğini artırmak. Bu çerçevede Başkan Barack Obama, Kasım 2011'de Avustralya ziyareti sırasında, ABD ve Avustralya hükümetleri arasında bir anlaşmanın imzalandığını, başlangıçta 250 ABD Deniz Piyadesinin dönüşümlü olarak Kuzey Avustralya'nın Darwin kentinde konuşlanacağını ve nihayetinde burada konuşlanacak asker sayısının 2500'e ulaşacağını duyurmuştur (Furgacz, 2014: 108-109). 2014'te iki ülke, Obama'nın ziyareti sırasında duyurulan askeri işbirliği önlemlerine ilişkin düzenlemelerin ayrıntılarını içeren ABD-Avustralya Kuvvet Duruş Anlaşmasını, Ekim 2015'te de ABD ve Avustralya savunma teşkilatları gelecekteki işbirliğine rehberlik etmek için bir Savunma İşbirliği Ortak Bildirisi imzalamışlardır (US Bureau of East Asian and Pacific Affairs, 2022, Haziran 9). Diğer taraftan, ABD 2014 yılında Filipinler ile ABD kuvvetlerine güvenlik işbirliği tatbikatları, ortak ve birleşik askeri eğitim faaliyetleri ve insani yardım ve afet yardımı faaliyetleri için Filipinler'de mutabık kalınan yerlere dönüşümlü olarak erişim yetkisi veren⁶ Güçlendirilmiş Savunma İşbirliği Anlaşması (Enhanced Defence Cooperation Agreement/ EDCA) imzalamıştır (US Bureau of East Asian and Pacific Affairs, 2022, Ekim 7). EDCA kapsamında Filipin hükümeti, ABD'nin Filipinler'in GÇD'de Çin ile tartışılabilir adalarına çok yakın dört hava üssü kiralamasına izin vermiştir. Ayrıca, EDCA bünyesinde, iki devlet 2016 yılında GÇD'de "Balikatan" olarak bilinen yıllık ortak deniz tatbikatları konusunda anlaşmaya varmıştır (Alenezi, 2020). ABD'nin ikili ilişkilerini geliştirdiği diğer bir ülke Vietnam olmuştur. Temmuz 2013'te ABD ile Vietnam iki ülke arasında kapsamlı ortaklık oluşturulduğunu açıklamıştır. Haziran 2015'te ise, iki ülke daha yakın askeri işbirliğinin önünü açan bir Savunma İlişkileri Ortak Vizyon Bildirisi imzalamıştır. Ekim'de, Vietnam Savaşı'nın sona ermesinden bu yana ilk kez iki ABD Donanması gemisi Cam Ranh Koyu'na demirlemiştir (Fravel, 2014; Kikuchi ve Arakaki, 2017: 208; Marston, 2016). 2016 yılında ABD Vietnam'a uygulanan silah

---

⁶ EDCA, kalıcı üs kurmayı dışlamakla birlikte ABD birliklerinin belirlenen Filipin askeri tesislerine erişmesine, tesisler inşa etme ve ekipman, uçak ve gemiler kurma hakkına izin vermektedir. Priam Nepomuceno, "EDCA projects on agreed locations for implementation in 2023", 15 Kasım 2022, <https://www.pna.gov.ph/articles/1188591> (11.12.2022).

ambargosunu kaldırmış ve Vietnam'a askeri silah ve malzeme satışı başlamıştır (Karadağ, 2021: 170). Ek olarak, kendi toprakları dışında en büyük Amerikan birliğine ev sahipliği yapan Japonya'nın (US Office of the Spokesperson, 2021) 1951'den beri, Güney Kore'nin ise Kore Savaşı'ndan beri ABD'yle askeri ittifakının sürdüğü ve 2022'de üçlü bir ittifakın (Koyuncu, 2022) gündeme geldiği de belirtilmelidir.

ABD yükselen Çin karşısında Filipinler, Japonya, Avustralya, Güney Kore gibi müttefikleriyle iş birliği içerisine girerek, GÇD'de Çin'i çevreleme stratejisi uygulamaktadır (Yılmaz, 2020: 102). Ancak ABD, her ne kadar bölge ülkeleriyle müttefiklik oluşturmuşsa da gerek bu ülkelerin Çin ile rekabet edebilecek düzeyde olmamaları gerekse Çin'e karşı olan ekonomik bağımlılıkları, ABD'nin elini güçsüzleştirmektedir. ABD müttefiklerinden Güney Kore ve Japonya ticaret için GÇD'ye oldukça önem verirken, özellikle Güneydoğu Asya ülkeleri ise buradaki balıkçılık faaliyetlerini fazlasıyla önemsemektedir. ABD, Güneydoğu Asya ülkeleri ile kurmuş olduğu ilişkileri güçlendirerek, bu ülkeler üzerinde Çin'in kurmuş olduğu baskıyı azaltmaya önem vermektedir. 13 Mayıs 2022 tarihinde ABD'de, ASEAN-ABD Diyalog İlişkilerinin 45. yıl dönümü kutlamalarında ASEAN üye ülke liderleri ve ABD Başkanı Joe Biden bir araya gelmiştir. Toplantıda ülkeler arasında Kapsamlı Stratejik Ortaklık sürdürme sözü verilmiştir. Aynı zamanda toplantıda bölgedeki deniz güvenliği, barış ve istikrarın sağlanması başta olmak üzere önemli konuların altı çizilmiştir. ASEAN üyeleri ve ABD, bölgedeki anlaşmazlıkların barışçıl bir şekilde çözülmesi ve bu çerçevede 1982 BMDHS ve diğer uluslararası hukuk ilkelerine uygun davranılması gerektiği konusunda hemfikir olduklarını yinelemiştirlerdir. Tüm bunlara ek olarak 2002 Güney Çin Denizi'nde Tarafların Davranışlarına İlişkin Deklarasyon bildirgesinin etkin bir şekilde uygulanmasının önemi vurgulanmıştır (Heydarian, 2022).

ABD, bölgeye yönelik gerçekleştirdiği tatbikatlar ve keşif uçuşlarıyla Çin'e birçok kez mesaj vermeye çalışmıştır. 2015 yılında, ABD'ye ait P8 deniz karakol uçağının GÇD'deki Spratly Adaları üzerinde keşif uçuşu yapması ve bölgedeki kayalıklarda inşaat halinde olan yapay adaların görüntülenmesi, Çin'i fazlasıyla rahatsız etmiştir (Binzat, 2017). Aralık 2016'da ise ABD, GÇD'de bilimsel veri toplayan bir sualtı insansız hava aracına, Çin savaş gemisi tarafından el konulduğunu ileri sürmüştü ve Çin'in bu hareketini yasa dışı bir hareket olarak duyurmuştur (Council Foreign Relations (CFR)). ABD bölgedeki varlığını seyrüsefer serbestliği çerçevesinde haklı göstermeye çalışarak GÇD'nin hem kendi hem de diğer bölge devletlerinin gemilerine açık bir deniz yolu olarak kalmasını

istemektedir. ABD, Çin'in egemenlik iddiasında bulunduğu bölgelerin 12 deniz mili içerisinde bu alanın uluslararası sular olduğunu göstermek için Amerikan Deniz Kuvvetleri aracılığıyla seyrüsefer serbestliği operasyonları (FONOP) gerçekleştirmektedir. Trump döneminde ABD bölgedeki seyrüsefer serbestliği operasyonlarını artırmış ve 2018-2019 yıllarında Çin'in egemenlik iddia ettiği alanların 12 deniz mili içerisinde pek çok kez seyir gerçekleştirmiştir (Mastro, 2020). Seyrüsefer serbestliğini ABD ve bölge devletlerinin yanı sıra diğer büyük devletlerin de desteklediği görülmüştür. İngiltere'de son birkaç yıldır GÇD'deki seyrüsefer serbestliği konusundaki görüşler desteklenmektedir. Bölgedeki tatbikatlarını artıran İngiltere, 2018 yılında Paracel adaları yakınında bir operasyon düzenlemiştir. Aynı zamanda 2019 yılının başlarında ABD donanması ile Kraliyet donanması GÇD'de iki ortak askeri tatbikat gerçekleştirmiştir (Brooke-Holland vd., 2021: 23).

ABD'nin GÇD'deki varlığından oldukça rahatsız olan Çin, gerek bölgede ABD tarafından gerçekleştirilen operasyonlar gerekse bölgedeki askeri konuşlanmasını inceleyen bir rapor yayınlamıştır. Çin Ulusal Güney Çin Denizi Araştırmaları Enstitüsü'nün raporuna göre, Hint-Pasifik'teki üstünlüğünü ileri teknoloji ve silahlarla korumaya çalışan ABD, 2020 yılında Çin karasularını ihlal etmiş, aynı zamanda GÇD'de operasyonlar gerçekleştirerek bölgeye üç uçak gemisi konuşlandırmıştır. Aynı zamanda raporda, ABD'nin Çin'e karşı provokatif eylemler gerçekleştirdiği, bölgeye çok sayıda asker konuşlandığı ve Çin'e yönelik askeri ittifaklarını güçlendirdiği ifadelerine yer verilirken, bu durumun Çin'in askeri kapasitesini artırmasında itici güç olduğu vurgulanmıştır (Xuanzun, 2020). ABD'nin bu tutumunu doğrudan kendisine yönelik bir tehdit olarak algılayan Pekin yönetimi karşı hamle olarak bölgeyi askerileştirmeye devam etmektedir.

ABD'ye duyduğu tehdit algısına yönelik sadece askeri gücünü geliştirerek değil yasal olarak birtakım kurallar da koyarak karşılık vermeye çalışan Çin, denizcilik konusunda yeni kurallar belirlemiştir. Çin'in 1 Eylül 2021'de uygulamaya koyduğu yeni denizcilik tanımlama kuralları doğrultusunda; radyoaktif madde, petrol, kimyasal veya diğer zehirli madde taşıyan gemiler, nükleer enerji gemileri, dalgıç gemiler ve diğer Çin'i tehdit edebilecek yabancı gemiler Çin karasularına girmeden önce devlet yetkililerine bilgilendirme yapmalıdır. Pekin denizcilik makamlarına verilmesi gereken bilgiler arasında; Çin karasularına giren yabancı gemilerin adı, mevcut konumu, çağrı işareti, geminin varacağı liman ve bu limana tahmini varış süresi gibi bilgiler yer almaktadır (Lendon and George, 2021). Çin'in yayınlamış olduğu bu kararlar ABD

tarafından kabul edilebilir bulunmamış, ABD bölgede gerçekleştirdiği seferleri Çinli yetkililere bildirmemeye devam etmiştir. Çin'in ortaya koyduğu bu kuralların ardından birkaç gün sonra ABD donanmasına ait bir destroyer olan USS Benfold, Çin'in askeri tesisler inşa ettiği Spratly Adalarının bir bölümü olan Mischies Resifinin 12 mil yakınındaki bir mesafede seyretmiş, Çin ise ABD'nin bu girişimini yasadışı olarak ifade etmiştir (Lieberman ve Kaufman, 2021). Çin devlet yönetimindeki Global Times bu konuyla ilgili Çinli bir askeri uzmanın şu ifadelerine yer vermiştir: *“Gemi askeriye ve Çin'in karasularına önceden haber vermeksizin izinsiz giriyorsa, bu ciddi bir provokasyon olarak değerlendirilecek ve Çin ordusu işgalcileri dağıtmak veya cezalandırmak adına daha güçlü önlemler alabilmek için görevi devralacak.”* (Lendon and George, 2021). Yapılan bu açıklamanın ardından Çin'in almış olduğu bu kararlar doğrultusunda sert tedbirlere başvuracağını ve bu konudaki kararlılığının altı çizilmiştir. Olayın ardından Carl Vinson Carrier Strike Filo Komutanı olan Dan Martin ise: *“Tüm ulusların uluslararası sularda seyir özgürlüğü önemlidir ve bu özellikle küresel deniz ticaretinin üçte birinin her yıl geçiş yaptığı Güney Çin Denizi'nde hayati bir önem taşımaktadır”* (Lieberman ve Kaufman, 2021) ifadelerini kullanmıştır. Çin'in yayınlamış olduğu kararlar doğrultusunda hareket etmeyen ABD, bölgeye gönderdiği nükleer denizaltı sebebiyle de Çin'in eleştirilerine maruz kalmıştır. 2021 Ekim ayında GÇD'deki tatbikatlara katılmak amacıyla bölgeye gelen ABD'ye ait USS Connecticut adlı nükleer denizaltının denizdeki bir nesneye çarparak kaza yapması ise Çin'de büyük tepkilere yol açmıştır (BBC News, 2021).

ABD, Çin'e karşı yürütmüş olduğu çevreleme politikasını kendi yanına çekmeye çalıştığı aktörlerle pekiştirmeye çalışmaktadır. Bu sebeple ABD, GÇD'de de etkide bulunabilecek bazı ittifakları hayata geçirmektedir. ABD'nin Çin'e yönelik geliştirdiği stratejik bir hamle olarak ortaya çıkan ittifaklardan biri AUKUS olmuştur. Avustralya, İngiltere ve ABD olmak üzere üç ülke arasında gerçekleştirilen ve son zamanlarda sıklıkla ismi geçen anlaşma, savunma ve güvenlik üzerine gerçekleştirilmiştir. Üç ülkenin kısaltmalarından meydana gelen AUKUS Paketi isimli anlaşmayla, Kanbera hükümetine 8 nükleer denizaltı inşa edilmesi amaçlanmaktadır (Congar, 2021). Güney Asya'da 1990'ların sonunda nükleer yarışın patlak vermesiyle birlikte ABD, Hindistan'a karşı birtakım yaptırımlarda bulunmuştur. Ancak Hindistan'ın nükleer gücünün Çin'i dizginleyebileceği görüldüğünde, ABD bu tutumunu değiştirmiş, üstelik Hindistan ile nükleer enerji işbirliği anlaşması imzalamıştır. ABD'nin bu tutumu değerlendirildiğinde, Avustralya'ya verilmesi planlanan nükleer denizaltı teknolojisinin bir yandan da ABD çıkarına

hizmet edeceği görülmektedir. Zira Avustralya'nın Anglo-Amerikan müttefiki statüsü hem ABD hem de İngiltere'ye güven vermektedir. Öyle ki Güney Pasifik bölgesinde önemli bir stratejik demirleme noktası olan Avustralya, yönünü Hint Pasifiğe kaydıran ABD'nin bölgedeki stratejilerini geliştirmesinde oldukça önemlidir (Cheng, 2022: 3). ABD'nin algıladığı Çin tehdidine yönelik olduğu düşünülen AUKUS girişiminin iki ana hedefi olduğu öngörülmektedir. Bunlardan ilki Hint-Pasifik'te Çin'e yönelik güç dengesinin korunabilmesi, ikincisi ise Çin'e karşı güvenilir bir caydırıcılık oluşturulmasıdır (Luthra, 2022). Çin tarafından bakılacak olunursa, AUKUS'un stratejik bir tehdit oluşturduğu görülmektedir. Nükleer enerjili denizaltıların Güney Çin Denizi'ne konuşlandırılması bazı analistler tarafından Çin'in nükleer misilleme kabiliyetine tehdit oluşturacağı, Çin'in stratejik caydırıcılığını baltalayacağı ve sonuç olarak stratejik dengeleri tehlikeye sokacağı şeklinde yorumlanmaktadır (Cheng, 2022: 6).

AUKUS ittifakıyla ortak teknoloji ve yetenek paylaşımının geliştirilmesi, savunma ile ilgili endüstriyel üsler ve tedarik zincirinin entegrasyonu gibi hedefler belirlenmiştir (UK Prime Minister's Office, 2021). Hint-Pasifik'te gerçekleştirilen büyük çaplı bir anlaşma görünümü veren AUKUS, aynı zamanda Anglo-Sakson ülkelerin arasındaki nükleer bir anlaşma şeklinde yorumlanmaktadır (Koyuncu, 2021, Eylül 21). Özellikle yükselen bir Çin kaygısı duyulan bir dönemde böyle bir anlaşmanın gerçekleştirilmesi tesadüfi değildir. Avustralya'ya temin edilmesi beklenen nükleer denizaltıların birkaç bin kilometrelik vuruş kapasitesiyle, bölgedeki Çin tehdidine karşı etkili olacağı düşünülmektedir (Emin, 2021).

ABD giriştiği politikalar ve kurduğu ittifaklarla bölgedeki büyük güç rekabetini daha da zorlu bir hale getirirken, AUKUS ile son zamanlarda sıkça konuşulan nükleer denizaltılar da diğer ülkelerin ilgi odağı haline gelecektir (Global Times, 2021). Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü verilerine göre dünyada Birleşmiş Milletlerin beş daimi üyesi (ABD, Rusya, İngiltere, Çin, Fransa) ve bu üye ülkeler dışında Hindistan'ın nükleer denizaltı teknolojisi bulunmaktadır (Congar, 2021). AUKUS anlaşmasıyla birlikte nükleer denizaltılara sahip olması beklenen Avustralya, bu girişim gerçekleştirildiğinde dünyada nükleer denizaltıya sahip 7. ülke olarak listedeki yerini alacak ve böylelikle Çin karşısındaki duruşunu sağlamlaştırmış olacaktır. Özellikle Hint-Pasifik'te Çin'i gözlem altında tutabilecek bir stratejik konuma sahip olan Avustralya, Çin ile kıyasıya bir rekabetin yaşandığı 21. yüzyılda, Batı ve ABD için fazlasıyla değerli görülmektedir (Emin, 2021).

ABD'nin Çin tehdidine yönelik geliştirdiği hamlelerden biri de QUAD oluşumunu hayata döndürmek olmuştur. Dörtlü Güvenlik Diyalogu "*Quadrilateral Security Dialogue-QUAD*" olarak adlandırılan oluşumun temelleri ilk olarak 2004 yılında Hint Okyanusu'nda meydana gelen tsunaminin ardından ABD, Hindistan, Japonya ve Avustralya'nın yardım için bir araya gelmesiyle atılmış ve 2007 yılında gerçekleşen ASEAN Bölgesel Forumu'nda resmi bir nitelik kazanmıştır (Koyuncu, 2021, Temmuz 7). Donald Trump yönetiminde daha resmi ve kurumsal bir kimlik kazanan QUAD'ın, GÇD'de Çin'in gittikçe artan etkinliğini ve gücünü dengelemek maksadıyla kurulduğu öngörülmektedir (Örmeci, 2022: 10). 2017 yılında tekrar gün yüzüne çıkartılan QUAD, 2021 yılına gelindiğinde devlet başkanlarının bir araya geldiği ilk toplantısının gerçekleştirilmesiyle dikkatleri üzerine çekmiştir (Koyuncu, 2021, Temmuz 7). ABD Başkanı Joe Biden, Hindistan Başbakanı Narendra Modi, Japonya Başbakanı Sugo Yoşihide ve Avustralya Başbakanı Scott Morrison bir araya gelerek gerçekleştirdikleri toplantıyla birliğin ileride daha etkin olacağı sinyallerini vermişlerdir. QUAD, üye ülkelerin deniz üstünlüğünün ileri seviyeye taşınması ve Güneydoğu Asya bölgesinde yer alan devletlerin siyasi bağımsızlıklarının desteklenmesi gibi konularda birlikte hareket etmeyi planlamaktadır. Çin tehdidine yönelik geliştirildiği düşünülen bu ittifak aynı zamanda Asya'nın NATO'su olarak adlandırılmaktadır. Çin'in bölgedeki yükselişine karşı QUAD oluşumu içerisinde, bir tarafta Hindistan'ın demografik büyüklüğü ve Çin ile arasındaki çatışma geçmişi, diğer tarafta ABD, Japonya ve Avustralya'nın mevcut askeri kapasiteleri ile önemli deniz gücü olmaları gibi potansiyel avantajlar bulunmaktadır (Tarapore, 2018). Çin'e karşı üstün bir tatbikat ve savaş gücünü elinde bulunduran QUAD ülkeleri Hint-Pasifik bölgesinde Exercise Malabar, Cobra Gold, Rim of the Pacific ve Khaan Quest gibi çeşitli tatbikatlar gerçekleştirmektedirler (Koyuncu, 2021, Temmuz 7).

2022 yılında görüşmelerine devam eden QUAD Liderleri, 24 Mayıs 2022 tarihinde gerçekleştirdikleri zirvede Hint-Pasifik Deniz Alanı Farkındalığı (Indo-Pacific Partnership for Maritime Domain Awareness-IPMDA) inisiyatifini ortaya koymuşlardır. IPMDA ile amaçlanan Hint-Pasifik'teki aktörlerin tehditkar eylemlerini uydu, keşif uçakları, radar ve insan istihbaratları gibi çeşitli kaynaklar yardımıyla gözlemleyebilmek ve topladıkları verileri birleştirebilmektir. Deniz alanlarında oldukça önemli bir endişe kaynağı ve tehdit de Yasadışı Bildirilmemiş ve Düzenlenmemiş Balıkçılık olmuştur. Yapılan bu yasadışı balıkçılık ülkelerin mali gelirlerini kaybetmesine sebebiyet vermiştir. Zira bölgede münhasır ekonomik bölgelere sahip olan ülkeler bu alanların detaylı bir şekilde

incelenmesi için gerekli donanımlara sahip değildir. Özellikle Çin'e ait olan balıkçı filoları Hint-Pasifik'te saldırgan tutumları ile dikkat çekmekte ve bölge ülkelerini fazlasıyla rahatsız etmektedir (Pandalai, 2022). Bu bilgiler doğrultusunda görülmektedir ki QUAD üyeleri GÇD başta olmak üzere Çin'in denizlerde takındığı agresif tutumdan dolayı birtakım önlemler almak istemektedirler. Özellikle ABD, bölge ülkelerinin Çin karşısında etkin bir rol oynayamayacaklarını bildiği için, bu ülkelere denizcilik alanında yapacağı yardımlarla Çin'i kontrol altında tutmayı amaçlamaktadır. Özellikle IPMDA ile Güneydoğu Asya ülkelerine denizlerde karşılaşacakları zorlukları gidermek amacıyla yardım yapılması planlanmaktadır. Diğer QUAD liderleri de bir araya geldikleri toplantılarda GÇD üzerinde seyrüsefer serbestliğinin olması gerektiğinin altını çizmektedirler.

Hint-Pasifik bölgesinin “güvenleştirilmesi” politikasını Trump'tan sonra da sürdüren Joe Biden iktidarının bölgede askeri tatbikatlar düzenlemesi, QUAD birliğini canlandırması ve bunlara ek olarak AUKUS paktının ilanı gibi birtakım adımlar atması, Çin'in çevrelenme politikasının bir parçası olarak değerlendirilmiştir (Koyuncu, 2021, Eylül 21). Özellikle Çin AUKUS ittifakının, GÇD'de kendisini kontrol altında tutabilecek bir Avustralya yaratma girişimi olduğunu düşünmektedir. Çin AUKUS'tan fazlasıyla rahatsızlık duyarken, devlet yönetimindeki Global Times'ta: “*Avustralya birliklerinin Güney Çin Denizi'nde hayatlarını boşa harcayan ilk Batılı asker grubu olacağı*” ifadelerine yer verilmiştir (Elbir, 2021).

4. SONUÇ

Soğuk Savaşın ardından uluslararası sistemde tek başına hegemon güç olan ve uzun yıllar bu statüsünü koruyan ABD, küresel süper güç statüsünün zamanla sarsıldığını görmüştür. Küresel sistemin çok kutuplu düzene evrilmesiyle birlikte, ABD hegemonyası tartışılır hale gelmiş ve sistemde bazı ülkeler yükselişe geçmiştir. Asya'da istikrarlı bir büyüme kaydeden Çin, gelişen ekonomisi ve askeri kapasitesiyle, ABD'ye rakip bir güç olarak belirmiştir. Allison'ın ‘Tukidides Tuzağı’ yaklaşımında ifade ettiği gibi ABD yükselen Çin'in eylemlerine kayıtsız kalmamakta ve pek çok bölgede ama Çin için hayati önem taşıyan GÇD'nde de Çin'in etkinliğini kısıtlamaya çalışmaktadır.

ABD için GÇD'nin statükonun bozulması tehdidi, müttefiklerin güvenliğinin tehlikeye girmesi, ticaretin, askeri hareket kabiliyetinin kısıtlanması gibi ihtimaller nedeniyle önemli olduğu belirtilmiştir. Bu ihtimallerin gerçekleşmesini engellemek ve Çin'in etkinliğinin artmasını

önlemek için ABD, bir taraftan Çin'in GÇD'nde kendi hegemonyasını kurma girişimine karşı seyrüsefer serbestliği operasyonları ile Çin'in iddiası bulunan alanları ihlal etmektedir. Diğer taraftan da Filipinler, Vietnam gibi GÇD'ye komşu ülkelerle ikili ilişkilerini geliştirirken AUKUS, QUAD gibi GÇD'de de etkide bulunabilecek ittifaklar kurmaktadır.

Bununla birlikte Şi Jinping'le birlikte Çin de daha iddialı bir dış politika izlemeye başlamıştır. Çin Rüyası söylemi, iddialı Kuşak Yol Girişimi GÇD'ndeki Çin varlığına da etki etmiştir. Zaten bölge ülkeleri arasında yaşanan ihtilaflar nedeniyle çatışma ihtimalinin yüksek görüldüğü bölgedeki ABD ile Çin arasındaki karşılıklı hamleler de gerilimi tırmandırmaktadır. GÇD gibi dünya ticaretinin nabzının attığı bir bölgede yaşanabilecek sıcak bir çatışma, dünya ticaretini ağır bir sekteye uğratacağı gibi, ülke ekonomilerini de olumsuz yönde etkileyecektir. Ancak bu ihtimal tamamen göz ardı edilemez.

KAYNAKÇA

- Alenezi, D. A. (2020). "US rebalance strategy to Asia and US-China rivalry in South China Sea from the perspective of the offensive realism", *Review of Economics and Political Science*, <https://doi.org/10.1108/REPS-10-2019-0132> (11.12.2022).
- Allison, G. (2020). "The U.S.-China Strategic Competition: Clues from History", *The Struggle for Power: U.S.-China Relations in the 21st Century*, L. Bitounis ve J. Price (eds.), The Aspen Institute, <https://www.aspeninstitute.org/wp-content/uploads/2020/01/Allison-Final.pdf> (2.12.2022).
- Ayhan, İ. S. (2020). *China's South China Sea Dispute: The Growing SinoAmerican Competition in The Asia-Pacific (1945-2017)*, (Yayımlanmamış doktora tezi) Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.
- BBC News (2021, Ekim 8). ABD Nükleer Denizaltısı Güney Çin Denizi'nde, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-58839284> (26.10.2021).
- Binzat, G. (2017, Eylül 6). "Güney Çin Denizi'nde ABD ve Çin'i Savaşın Eşiğine Getiren Suni Adalar Krizi", <http://avrupabirligigazetesi.com.tr/2017/09/06/guney-cin-denizinde-abd-ve-cini-savasin-esigine-getiren-suni-adalar-krizi/> (26.10.2021).

- Brands, H. ve Cooper, Z. (2018). “Getting Serious About Strategy in the South China Sea”, *Naval War College Review*, 71 (1), 1-21.
- Brooke-Holland, L., Curtis, J. and Mills, C. (2021, Ekim). *The AUKUS Agreement*, House of Commons Library.
- Buszynski, L. (2017, Ocak 18). “Why is the South China Sea so important to the US?”, *The Conversation*, <https://theconversation.com/why-is-the-south-china-sea-so-important-to-the-us-71477> (29.11.2022).
- CFR (Council Foreign Relations). China’s Maritime Disputes, <https://www.cfr.org/timeline/chinas-maritime-disputes> (21.10.2021).
- CGTN (2022, Temmuz 29). “China’s first offshore shale exploration well in South China Sea”, <https://news.cgtn.com/news/2022-07-28/China-s-first-offshore-shale-exploration-well-in-South-China-Sea-1c2HxcuZsqc/index.html> (28.11.2022).
- Cheng, L. K. (2005). “China’s Experience with Foreign Direct Investment: Lessons for Developing Economies”, H.S. Kehal (eds), *Foreign Investment in Rapidly Growing Countries*, Palgrave Macmillan, London, 46-63.
- Cheng, M. (2022). “AUKUS: The Changing Dynamic and Its Regional Implications”, *European Journal of Development Studies*, 2 (1), 1-7.
- China power. “How Much Trade Transits the South China Sea?”, <https://chinapower.csis.org/much-trade-transits-south-china-sea/> (28.11.2022).
- Chubb, A. (2017, Nisan 15). “China’s “Blue Territory” and the Technosphere in Maritime East Asia”, *Technosphere Magazine*, <https://www.anthropocene-curriculum.org/contribution/chinas-blue-territory-and-the-technosphere-in-maritime-east-asia> (29.11.2022).
- Clinton, H. (2011, Ekim 11). “America’s Pacific Century”, *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century/> (28.12.2022).

- Congar, K. (2021, Eylül 17). “ABD ve Rusya Zirvede: Dünyada Hangi Ülkenin Kaç Tane Nükleer Denizaltısı Var?”, *EuroNews*, <https://tr.euronews.com/2021/09/17/abd-ve-rusya-zirvede-dunyada-hangi-ulkenin-kac-tane-nukleer-denizalt-s-var> (27.10.2021).
- Cordesman, A. H. (2018). *Chinese Strategy, Military Forces, and Economics: The Metrics of Cooperation, Competition and/or Conflict*, Center for Strategic and International Studies (CSIS).
- Cordesman, A. H., Burke A. A. ve Molot, M. (2019). *China and the U.S.: Cooperation, Competition and/or Conflict An Experimental Assessment*, Center for Strategic and International Studies (CSIS).
- CSIS Asia Maritime Transparency Initiative (AMTI). “South China Sea Energy Exploration and Development”, <https://amti.csis.org/south-china-sea-energy-exploration-and-development/> (25.11.2022).
- Çelikkol, A. O. ve Karabel, S. (2017). “Türkiye-Yunanistan İlişkileri ve Denizden Kaynaklanan Uluslararası Sorunlar”, *Bilge Strateji*, 9 (16), 13-31.
- Daiss, T. (2019, Mart 2). “South China Sea Energy Politics Heat Up”, *Oil Price*, <https://oilprice.com/Geopolitics/Asia/South-China-Sea-Energy-Politics-Heat-Up.html> (28.11.2022)
- Doğan, D. ve Gürkaynak, M. (2019). “Çin Halk Cumhuriyeti'nin Güney Çin Denizi'nde Dönüşen Yeni Stratejisi: Four Sha Doktrini”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 24 (4), 921-947.
- EIA (U.S. Energy Information Administration). (2018, Ağustos 27). “More than 30% of global maritime crude oil trade moves through the South China Sea”, <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=36952>, (25.11.2022).
- EIA (U.S. Energy Information Administration) (2017, Kasım 2) “Almost 40% of global liquefied natural gas trade moves through the South China Sea”, <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=33592> (25.11.2022).
- Elbir, H. Ç. (2021, Eylül 23). “Pasifik'te Yeni Bir Askeri İttifak: AUKUS”, *AVİM*, Analiz No:29, <https://avim.org.tr/tr/Analiz/PASIFIK-TE-YENI-BIR-ASKERI-ITTIFAK-AUKUS> (27.10.2021).

- Emin, İ. (2021, Ekim 4). “AUKUS’tan QUAD’a: Paktların Ölümü ve İttifakların Doğuşu”, *Şarkul Avsat*, <https://turkish.aawsat.com/home/article/3226176/aukus%E2%80%99tan-quad%E2%80%99-paktlar%C4%B1n-%C3%B6l%C3%BCm%C3%BC-ve-ittifaklar%C4%B1n-do%C4%9Fu%C5%9Fu> (01.11.2021).
- Francis, R. ve Lary, R. (2021, Temmuz 1). “Winning the Public Diplomacy Battle in the South China Sea”, Council Foreign Relations, <https://www.cfr.org/blog/winning-public-diplomacy-battle-south-china-sea> (22.10.2021).
- Fravel, T. (2014). “US Policy Towards the Disputes in the South China Sea Since 1995”, Policy Report, The S. Rajaratnam School of International Studies (RSIS), Singapore.
- Furgacz, P. (2014). “The military and security aspects of Obama’s pivot to Asia”, içinde D. Mierzejewski (Ed.), *The Quandaries of China’s Domestic and Foreign Development*, Lodz University Press, 107-121.
- Genç, A. (2019). “Enerji Kaynakları Çatışmasının Ortasında Güney Çin Denizi”, *Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (1), 11-28.
- Glaser, J. ve Thrall, T. (2017, Nisan 24). “Obama’s Foreign Policy Legacy and the Myth of Retrenchment”, CATO Working Paper 43.
- Global Times (2021, Eylül 16). “AUKUS TO Bring Nuclear-Powered Submarine Fever’ Across Globe”, <https://www.globaltimes.cn/page/202109/1234459.shtml> (28.10.2021).
- Hamzaoğlu, H. (2020). “Rodrigo Duterte Dönemi Filipinler’in Güney Çin Denizi Sorunu Bağlamında Küresel Güçlerle İlişkileri”, *Turkish Studies Economy*, 15 (3), 1353 – 1365.
- Haver, Z. (2020, Mayıs 12). “Sansha and the Expansion of China’s South China Sea Administration”, *Asia Maritime Transparency Initiative*, <https://amti.csis.org/sansha-and-the-expansion-of-chinas-south-china-sea-administration/> (03.12.2021).
- Heydarian, R. J. (2022, Mayıs 16). “Biden Tries to Strengthen Us Alliance with ASEAN”, *Asia Times*, <https://asiatimes.com/2022/05/biden-tries-to-strengthen-us-alliance-with-asean/> (19.09.2022).

- Hooper, M. R. (2020, Ocak 10). “Top Conflicts to Watch in 2020: An Armed Confrontation in the South China Sea”, Council Foreign Relations, <https://www.cfr.org/blog/top-conflicts-watch-2020-armed-confrontation-south-china-sea> (22.10.2021).
- Kaplan, R. (2014). *Asia's Cauldron: the South China Sea and the end of a stable Pacific*, Random House, New York.
- Kaplan, R. D. (2015, Şubat 20). “Why the South China Sea is so crucial”, *Business Insider Australia*, <https://www.businessinsider.com.au/why-the-south-china-sea-is-so-crucial-2015-2>, (25.11.2022).
- Karabel, S. (2021, Mayıs 21). “Güney Çin Denizi'nde Düşümleri Kim Çözecek?”, *Fikirturu*, <https://fikirturu.com/jeo-strateji/guney-cin-denizinde-dugumleri-kim-cozecek/> (03.12.2021).
- Karadağ, H. (2021). “Küresel Rekabetin Bölgesel Güvenliğe Yansımaları: Çin Denizi'nde ABD-Çin Mücadelesi”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30(1), 166-174.
- Keyvan, Ö. Z. (2017). “Güney Çin Denizi'nde Tahkim: Çin-Filipinler Rekabeti”, *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 1 (13), 251-267.
- Kikuchi, S. ve Arakaki, H. (2017). “The United States: addressing the return to great power competition”, *East Asian Strategic Review*, National Institute for Defense Studies, Tokyo, Shinjuku City.
- Kotani, T. (2011, Temmuz 18). “Why China Wants South China Sea”, *The Diplomat*, <https://thediplomat.com/2011/07/why-china-wants-the-south-china-sea/> (29.11.2022).
- Koyuncu, M. C. (2021, Temmuz 7). “Hint-Pasifik Bölgesinin Yeni Yıldızı QUAD: Zayıflıklar, Fırsatlar, Tehditler ve Avantajlar”, *ANKASAM*, 07 Temmuz 2021, <https://www.ankasam.org/hint-pasifik-bolgesinin-yeni-yildizi-quad-zayifliklar-firsatlar-tehditler-ve-avantajlar/> (27.10.2021).
- Koyuncu, M. C. (2021, Eylül 21). “Yeni Bir Jeopolitik Fay Hattı: AUKUS”, *ANKASAM*, <https://www.ankasam.org/yeni-bir-jeopolitik-fay-hatti-aukus/> (28.10.2021).
- Koyuncu, M. C. (2022). “Hint-Pasifik'te Yeni Bir Jeopolitik: ABD-Güney Kore-Japonya Üçlü İttifakı”, *ANKASAM*, <https://www.ankasam.org/hint-pasifikte-yeni-bir-jeopolitik-abd-guney-kore-japonya-uclu-ittifaki/> (20.12.2022).

- London, B. and George, S. (2021, Eylül 3). “The long arm of China’s new maritime law risks causing conflict with US and Japan”, *CNN, Analysis*, <https://edition.cnn.com/2021/09/03/china/coast-guard-law-mic-intl-hnk/index.html> (27.10.2021).
- Lew, L. (2021, Ekim 23). “China’s Largest, Most Advanced Civilian Patrol Boat”, *South China Morning Post*, <https://www.scmp.com/news/china/military/article/3153455/china-as-largest-most-advanced-civilian-patrol-boat-could-be-used> (26.10.2021).
- Liberman, O. and Kaufman, E. (2021, Eylül 8). “US sails ship through South China Sea days after China institutes new maritime ID rules”, *CNN*, <https://edition.cnn.com/2021/09/08/politics/us-south-china-sea-maritime-id-rules/index.html> (27.10.2021).
- Luthra, G. (2022, Mayıs 10). “AUKUS and the Eastern Indo-Pacific’s Evolving Security Architecture”, *Observer Research Foundation*, https://www.orfonline.org/research/aukus-and-the-eastern-indo-pacifics-evolving-security-architecture/#_ednref19 (21.06.2022).
- Ma, X. (2019). “China and the UNCLOS: Practices and Policies”, *The Chinese Journal of Global Governance*, 1-20.
- Marston, H. (2016, Mayıs 10). “Obama’s South China sea strategy is working”, *The National Interest*, <https://nationalinterest.org/blog/the-buzz/obamas-south-china-sea-strategy-working-16132> (13.12.2022).
- Mastro, O. S. (2020, Mayıs 21). “Military Confrontation in the South China Sea”, *Contingency Planning Memorandum*, 36, <https://www.cfr.org/report/military-confrontation-south-china-sea> (22.10.2021).
- McBride, J., Chatzky A. ve Siripurapu, A. (2021, Eylül 20). “What’s Next for the Trans-Pacific Partnership (TPP)?”, <https://www.cfr.org/backgrounder/what-trans-pacific-partnership-tpp> (11.12.2022).
- Mercan, A. F. (2022, Mayıs 23). “ABD, Japonya dahil 13 ülkeyle 'Hint-Pasifik Ekonomik Çerçevesi'ni başlattı”, *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-japonya-dahil-13-ulkeyle-hint-pasifik-ekonomik-cercevesini-baslatti/2595266> (20.12.2022).

- Monaghan, A. (2014, Ocak 10). “China surpasses US as world's largest trading nation”, *The Guardian*,
<https://www.theguardian.com/business/2014/jan/10/china-surpasses-us-world-largest-trading-nation#:~:text=China%20became%20the%20world's%20largest,1andmark%20milestone%22%20for%20the%20country>
(03.04.2023).
- Napang, M., Nurhasanah S. ve Rohman, S. (2019). “One Belt One Road (OBOR) and The Increase of China’s Global Influence”, *PEOPLE: International Journal of Social Sciences*, 5(2), 53-69.
- Nepomuceno, P. (2022, Kasım 15). “EDCA projects on agreed locations for implementation in 2023”,
<https://www.pna.gov.ph/articles/1188591> (11.12.2022).
- Okur, M. A. (2017). ““Bir Kuşak, Bir Yol” Projesi’nin Jeopolitiği, Türk Kuşağı ve Uygurlar”, *Akademik Hassasiyetler*, 4(8), 45-55.
- Örmeci, O. (2021). “ABD Dış Politikasında Öncelikli Gündem Asya-Pasifik”, *Bilge Strateji*, 12 (22), 9-17.
- Pandalai, S. (2022, Haziran 24). “QUAD’s Maritime Domain Awareness Needs Time to Deliver”, IDSA,
<https://idsa.in/idsacomments/Quads-Maritime-Domain-240622>
(18.09.2022).
- Pekcan, C. (2017). “Uluslararası Hukuk Çerçevesinde Güney Çin Krizinin Değerlendirilmesi”, *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 1 (3), 54-80.
- Poling, G. B. (2019, Ocak 9). “Illuminating the South China Sea’s Dark Fishing Fleets”, <https://ocean.csis.org/spotlights/illuminating-the-south-china-seas-dark-fishing-fleets/> (25.11.2022).
- Rahman, C. ve Tsamenyi, M. (2010). “A Strategic Perspective on Security and Naval Issues in the South China Sea”, *Ocean Development and International Law*, 41(4), 315-333.
- Sempa, F. P. (2015, Ocak 9). “Nicholas Spykman and the Struggle for the Asiatic Mediterranean”,
<https://thediplomat.com/2015/01/nicholas-spykman-and-the-struggle-for-the-asiatic-mediterranean/> (29.11.2022).

- SIPRI (2009). Appendix 5A. Military expenditure data, 1999–2008”, *SIPRI Yearbook 2009*,
<https://www.sipri.org/yearbook/2009/05/appendix5A>
(03.04.2023).
- Statista. (2021). “Leading oil-consuming countries worldwide in 2021(in 1,000 barrels per day)”,
<https://www.statista.com/statistics/271622/countries-with-the-highest-oil-consumption-in-2012/> (28.11.2022).
- Tarapore, A. (2018, Kasım 16). “The Geopolitics of the Quad”, The National Bureau of Asian Research,
<https://www.nbr.org/publication/the-geopolitics-of-the-quad/>
(28.10.2021).
- Temiz, M. (2022). “Çin’in Hegemonik Düzeni ve Güney Çin Denizi Sorunu”, *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi*, 5 (9), 1-22.
- UK Prime Minister’s Office. (2021, Eylül 15). “UK, US and Australia launch new security partnership”
<https://www.gov.uk/government/news/uk-us-and-australia-launch-new-security-partnership> (27.10.2021).
- US Bureau of East Asian and Pacific Affairs. (2022, Haziran 9). U.S. Relations with Australia Bilateral Relations Fact Sheet, 9 Haziran 2022,
<https://www.state.gov/u-s-relations-with-australia/>
(12.12.2022).
- US Bureau of Political-Military Affairs. (2022, Ekim 7) *U.S. Security Cooperation with the Philippines Fact Sheet*, 7 Ekim 2022,
<https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-the-philippines/> (11.12.2022).
- US Office of the Spokesperson (2021, Mart 14). Reaffirming the Unbreakable U.S.-Japan Alliance Fact Sheet,
<https://www.state.gov/reaffirming-the-unbreakable-u-s-japan-alliance/> (12.12.2022).
- Xuanzun, L. (2020, Haziran 21). “China releases report on US military presence in Asia-Pacific, warns of increased conflict risk”, *Global Times*,
<https://www.globaltimes.cn/page/202006/1192340.shtml>
(28.10.2021).

- Valencia, M. J. (2016). “The South China Sea and the “Thucydides trap””, *The South China Sea A crucible of regional cooperation or conflict-making sovereignty claims?*, C. J. Jenner ve T. T. Thuy, Cambridge University Press, 59-68.
- Watson, I., Lendon, B. ve Westcott, B. (2018, Ağustos). “Battle for the South China Sea”, *CNN*, <https://edition.cnn.com/interactive/2018/08/asia/south-china-sea/> (25.11.2022).
- Williams, B. R. vd., (2016). “The Trans-Pacific Partnership: Strategic Implications”, *Congressional Research Service*.
- Williams, Z. (2020, Haziran 10). “Chinas’s Tightening Grasp in the South China Sea: A First Hand-Look”, *The Diplomat*, <https://thediplomat.com/2020/06/chinas-tightening-grasp-in-the-south-china-sea-a-first-hand-look/> (23.10.2021).
- Yıldırım, S. (2020). “Yeni Çevrelemenin İlk Sahnesi: Güney Çin Denizi’nde ABD-Çin Rekabeti”, *International Journal of Politics and Security*, 2 (4), 197-216.
- Yılmaz, C. (2020). “Güneydoğu Asya’nın Potansiyel Çatışma Kaynağı Olarak Güney Çin Denizi”, *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi*, 3 (6), 95-114.
- Yorulmaz, M. (2021). “Güney Çin Denizi’ndeki Bölgesel İhtilaflar ve Çin’in Askeri Modernizasyonu”, *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (2), 680-698.